

Symposium Bosbeleidsplan

Op 17 januari 1994, een maand nadat het plan aan de Tweede Kamer was aangeboden, werd het Bosbeleidsplan door staatssecretaris Gabor gepresenteerd op een speciaal symposium. De belangstelling hiervoor was groot; bijna 400 mensen waren aanwezig bij de presentatie van het Bosbeleidsplan. Naast de openingspeech door de staatssecretaris werd door mr.ir. F.C. Rauwenhoff, voorzitter van het Bosschap en van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren, mr. C.N. de Boer, directeur van de Vereniging Natuurmonumenten en drs. G.M.V. van Aardenne, voorzitter van de Stichting Bos en Hout een visie gegeven op het Bosbeleidsplan. De middag werd voorgezeten door dr.ir.H.S.B.M. van Asperen, directeur NBLF. In dit artikel wordt een samenvatting gegeven van de voordrachten van de verschillende sprekers.

Dr. ir. H.S.B.M. van Asperen:

Welkomstwoord

Door de heer Van Asperen werden de sprekers voorgesteld en werd de primeur van de dia-presentatie over het Bosbeleidsplan aangekondigd die in de voorlichting over het bosbeleid gebruikt zal worden. Het Bosbeleidsplan zal in maart worden behandeld in de Tweede Kamer. Aanpassingen kunnen tot die tijd via de po-

■ Voorzitter van het symposium, H.S.B. M van Asperen, directeur NBLF

litieke vertegenwoordigers mogelijk worden gerealiseerd. Mede daarom zijn leden van de Tweede Kamer-fractie ook uitgenodigd voor het symposium en Van Asperen spreekt er zijn waardering voor uit dat zij ook aanwezig zijn. Ook de andere aanwezigen werden welkom geheten: de bestuurders, boseigenaren, houthandelaren, vertegenwoordigers van de pers en studenten. Na de kamerbehandeling van het Bosbeleidsplan kunnen alle betrokken partijen aan de slag.

Vervolgens bracht de heer Van Asperen de Stichting Probos onder de aandacht, in samenwerking waarmee het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij het symposium organiseerde. De Stichting Probos is recent opgericht door een aantal organisaties in de bosbouwsector om het 'produkt bos', in de breedste zin van het woord, beter in de samenleving te promoten. Ook het Bosbeleidsplan geeft aan dat een bredere betrokkenheid en

medeverantwoordelijkheid van anderen bij het bosbeleid gewenst is.

Drs. J.D. Gabor:

Inleiding bij het symposium Bosbeleidsplan

De staatssecretaris spreekt zijn genoegen uit over de grote opkomst op het symposium Bosbeleidsplan. Het symposium biedt een ieder de gelegenheid uitvoerig van gedachten te wisselen over het beleid voor het bos. Voordat de Regeringsbeslissing Bosbeleidsplan er lag, is uitvoerig met belanghebbenden overleg gevoerd. Daarna zijn voornemens bijgesteld, zijn andere accenten gelegd en hebben aanscherpingen plaatsgevonden. Toch zullen er mensen zijn die vinden dat de aanscherpingen onvoldoende zijn, dat kan op dit symposium naar voren worden gebracht. De staatssecretaris ging op enkele onderdelen van het Bosbeleidplan wat dieper in en kondigde tenslotte het Over-

■ Staatssecretaris J.D. Gabor

levingsplan voor bos en natuur aan.

Functiebeloning

Om het bos in stand te houden, om hout te kunnen oogsten en om de natuurwaarden te ondersteunen is geld nodig. Hiervoor is een nieuw subsidiestelsel, het veelbesproken functiebeloningsstelsel, opgezet. Dit stelsel honoreert de functies die de maatschappij aan het bos stelt, stimuleert de component natuur, komt de eigenaar tegemoet in de kosten van het bezit van het bos en geeft vrijheid in de besteding van de bijdrage. Op die manier krijgt de grotere verantwoordelijkheid voor gemeenten en particuliere boscijezaren inhoud. De Tweede Kamer moet zich nog over het functiebeloningsstelsel uitspreken, maar als het aan de staatssecretaris ligt zal het stelsel daarna snel in werking treden. De staatssecretaris verwacht dat het functiebeloningsstelsel zal leiden tot extensievere beheersvormen, waarbij bijvoorbeeld natuurlijke verjonging belangrijker wordt. De gevolgen van dit type beheer zullen dit jaar samen met de sector verder worden verkend.

Bosuitbreiding

Bosuitbreiding is een andere belangrijke peiler voor de komende jaren. Per jaar zal er circa 3.000 ha bos bij moeten komen in plaats van 2.000 ha, met een totaal van 75.000 ha in 25 jaar. Dit kan door aanleg van bos of door het ruim baan geven aan natuurlijke processen. Bij aanleg speelt de nieuwe subsidieregeling voor bosaanleg op landbouwgronden een belangrijke rol, waarvoor blijkens de eerste openstelling veel belangstelling bestaat. In april wordt de regeling opnieuw opengesteld.

Overlevingsplan voor bos en natuur

Met betrekking tot de bosinstandhouding is eind vorig jaar een belangrijke beslissing genomen. Het Kabinet heeft besloten extra middelen ter beschikking te stellen voor de strijd tegen verdroging en verzuring van bossen en natuurgebieden. Als overbrugging naar het moment waarop het beleid dat gericht is op verbetering bij de bron, resultaat oplevert. Met het Overlevingsplan voor bos en natuur ligt er een financiële impuls waarmee we tussentijds meer kunnen doen

om bos en natuur te laten overleven. Tot het moment (ergens tussen 2010 en 2015) waarop de milieu-omstandigheden dusdanig zijn dat verdergaande ernstige gevolgen voor bos en natuur kunnen worden voorkomen. Voor effectgerichte maatregelen was tot nu toe per jaar 8 miljoen gulden beschikbaar. Het Kabinet heeft besloten voor de periode 1995 tot 2010 dit bedrag, met 1995 als 'tussenjaar' vanaf 1996 tot 35 miljoen per jaar te verhogen. Verder sprak de staatssecretaris de hoop uit dat een aantal van de aanwezigen, beheerders van bos- en natuurterreinen, provincies, regionale bureaus voor arbeidsvoorziening, ook een bijdrage zullen leveren. Samen met een beroep op Europese fondsen zou hiermee 15 miljoen opgebracht kunnen worden. En waarschijnlijk 600 extra arbeidsplaatsen.

Tenslotte doet staatssecretaris Gabor een dringende oproep aan alle aanwezigen om een bijdrage te leveren aan de gezamenlijke uitvoering van het Bosbeleidsplan.

Mr. ir. F.C. Rauwenhoff:

Gevraagd: een realistisch bosbeleidsplan

Wat het Bosschap betreft staat het realiteitsgehalte van het Bosbeleidsplan voor het bestaande bos ter discussie. Het Bosbeleidsplan schiet volgens het Bosschap tekort wat betreft een haalbaar perspectief voor het bedrijfsleven. De problemen die het bosbedrijfsleven thans ondervindt zijn groot. Het voortbestaan van bosbedrijven en van de bedrijfstak, en daarmee ook van de hiermee verbonden werkgelegenheid, is in het geding. Om het bosbedrijfsleven en de daarmee samenhangende werkgelegenheid te ondersteunen,

■ F.C. Rauwenhoff, voorzitter van Het Bosschap en van de Nederlandse Vereniging van Bouseigenaren

komt het Bosschap met voorstellen voor bijstelling van het beleid en voor aanvullend beleid. Deze vijf voorstellen worden hieronder kort weergegeven.

1. Functiebeloning

Het Bosschap ziet in het functiebeloningsstelsel, zoals dat er momenteel uitziet, niet veel meer dan een openstellingsregeling. De regeling stimuleert niet, heeft geen sturende werking en de verschillende functies worden niet evenwichtig benadert. Volgens het Bosschap ontbreekt een bodembijdrage voor niet-opengestelde bossen. Deze bossen hebben namelijk wel de instandhoudingsverplichting op grond van de Boswet. De hoogte van de basisbijdrage wordt door het Bosschap te laag gevonden. Met name bij het kleinere bouseigendom ontstaan problemen bij een basisbijdrage van f 140,-; zij kunnen hieruit onvoldoende reserve vormen om de kosten van herbebossing te betalen. Daarnaast zou het Bosschap graag zien dat gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen een bijdrage krijgen voor instandhouding van natuurterreinen, dat de

overheid omvorming van marginale opstanden ten behoeve van natuur en houtproductie ondersteunt, dat Mac-Sharry bossen ook onder het functiebeloningsstelsel kunnen vallen en dat gelijkstelling plaatsvindt met de openstellingsvoorwaarden en -criteria van de Natuurschoonwet.

2. Stimulering en instandhouding van de houtstroom

Het Bosschap stelt voor een toeslag aan de bouseigenaar te geven op geoogst hout. Die toeslag moet de eigenaar in staat stellen om te oogsten wat feitelijk moet worden geoogst, terwijl de prijs voor de verwerkingsindustrie de marktprijs blijft; dus is er geen verstoring van het marktprincipe, aldus het Bosschap. De basis van het voorstel is dat de toeslag alleen van toepassing is als op jaarbasis meer dan een bepaald volume per hectare is geoogst.

3. Regeling beperking negatief bedrijfssaldo

Het Bosschapsvoorstel is de verliezen op het particuliere bosbeheer te beperken door dat verlies te compenseren. De hoogte van de compensatie volgt jaarlijks uit

de LEI-cijfers. De bouseigenaar heeft hierbij een bepaald eigen risico, waarin de eigen verantwoordelijkheid van de eigenaar voor een efficiënte bedrijfsvoering tot uitdrukking komt.

4. Instandhouding en verbetering van de bedrijfskolom via ketenaanpak

De ketenaanpak is in het Bosbeleidsplan ruim aan bod gekomen. Essentie van de ketenaanpak is dat de bedrijfskolom wordt doorgelicht en dat op onderdelen actie wordt ondernomen. In andere sectoren van het bedrijfsleven wordt dit al met succes toegepast. Een financiële vertaling van dit voorstel heeft echter nog niet plaatsgevonden.

5. Bevordering werkgelegenheid

Het Bosschap vindt dat de beleidsonderdelen uit het Bosbeleidsplan die van betekenis zijn voor de werkgelegenheid in de private sector en maatregelen die daaraan bijdragen, nadrukkelijk naar voren moeten worden geschoven en met overheidssteun moeten worden bevorderd. Naast behoud en verdere ontwikkeling van de traditionele werkgelegenheid in de bosbouw, denkt het Bosschap daarbij aan invoering en verdere ontwikkeling van de automatisering in het bosbedrijf en bosbeheer, het opstellen van bedrijfs- en beheersplannen voor alle bosbedrijven met een omvang van in eerste instantie 100 ha en uiteindelijk voor alle bedrijven groter dan 5 ha, het op grote schaal toepassen van Effectgerichte Maatregelen, omvorming van marginale bossen, prunusbestrijding en het bevorderen van herstel van wegen en waterlopen in bossen.

Het Bosschap wil bereiken, dat er uiteindelijk een Bosbeleidsplan komt dat wat betreft het bestaande bos maatschappelijk

■ G.M.V. van Aardenne, voorzitter van de Stichting Bos en Hout

verantwoord en realiseerbaar is en dat bijdraagt aan het herstel van het vertrouwen en de veerkracht van het bosbedrijfsleven. Uiteindelijk moet dat leiden tot een bedrijfsleven dat zijn eigen problemen kan oplossen en in staat is het Bosbeleidsplan te realiseren. Alleen dan valt voor de samenleving winst te boeken.

Drs. G.M.V. van Aardenne: Visie van de Stichting Bos en Hout

De Stichting Bos en Hout onderschrijft de doelen van het Bosbeleidsplan en waardeert het zeer dat de bos- en houtsector in een vroegtijdig stadium bij de opstelling van het plan betrokken is. Het belangrijkste vraagpunt is echter of de doelen die het Bosbeleidsplan stelt, wel gerealiseerd kunnen worden. In de reactie van de Stichting Bos en Hout staat de houtproductie voorop.

Oogstdoelstelling

Te verwachten valt volgens de Stichting Bos en Hout dat door de duurzaamheidseis de handelsstromen voor hout zullen krimpen en de import zal dalen.

Reden temeer voor Nederland om de zelfvoorzieningsgraad inderdaad te verhogen zoals het Bosbeleidsplan aangeeft, van 10% nu, naar 17% in het begin van de volgende eeuw, naar 25% halverwege de volgende eeuw. Volgens de Stichting Bos en Hout zijn de oogstdoelstellingen uit het bestaande bos echter volstrekt onvoldoende om dit doel te bereiken, doordat het Nederlandse houtverbruik jaarlijks met gemiddeld ruim 1% is gestegen in de afgelopen jaren. Omdat bomen nu eenmaal ruim een halve eeuw voor de oogst geplant moeten worden, is op korte termijn aanvullend beleid noodzakelijk om de voorgestelde zelfvoorzieningsgraad te kunnen halen. Daarnaast is ook de kwaliteit van het te oogsten hout van belang.

Boomsoortensamenstelling

In het multifunctionele bos zal de boomsoortenkeuze aan de invloed van de houtmarkt worden overgelaten. Volgens de Stichting Bos en Hout vraagt een toekomstig aanbod van kwaliteitshout nu om een juiste boomsoortenkeuze, waarbij een financiële prikkel absoluut noodzakelijk is.

Omvorming slechtgroeiend bos in productief bos

Er zijn in Nederland slecht groeiende bossen die voor omvorming in aanmerking komen. De Stichting Bos en Hout dringt erop aan om omvorming van deze bossen te beschouwen als effectgerichte maatregel. Hiermee draagt de regering niet alleen bij aan het gezond maken van het bos en de verhoging van de houtproductie, maar dient daarmee ook de recreatie en natuurontwikkeling.

Rondhout als energiedrager

De Stichting Bos en Hout heeft op het symposium over brandhout van 20 januari jongstleden een plan bekend gemaakt om grote hoeveelheden kwalitatief laagwaardig hout van Nederlandse bodem in te zetten voor de energie-opwekking. Dit voorstel hangt samen met de CO₂-problematiek, met het energiebeleid gericht op het gebruik van verschillende en meer duurzame energiebronnen, met de afzetproblemen van laagwaardig hout en het stimuleren van de productie van kwaliteitshout. Bovendien kan het een perspectief bieden aan de bos- en houtketen.

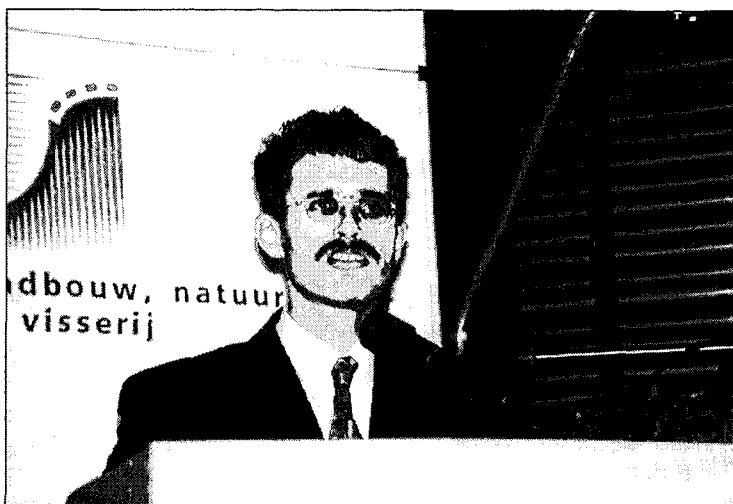
Voorlichting

Tenslotte benadrukte Van Aardenne het belang voor goede voorlichting om de bos- en houtsector wegwijs te maken. Hierbij is het ook van belang om de onderwijs- en onderzoekscapaciteit in stand te houden. Zowel voorlichting, onderzoek als onderwijs moeten dan wel goed aansluiten bij de praktijk.

Mr. C.N. de Boer:

Te weinig aandacht voor ecosystemen en milieu

De heer De Boer geeft zijn visie op het Bosbeleidsplan naar voren als directeur van een natuurbeschermingsorganisatie die

■ C.N. de Boer, directeur van de Vereniging Natuurmonumenten

sinds 1905 in Nederland natuurterreinen aankoopt en beheert, waaronder, als een van de kenmerkende verschijningsvormen van natuur, bos. Bos wordt door Natuurmonumenten in de eerste plaats gezien als een dynamisch systeem, voortdurend in ontwikkeling met vele relaties tussen allerlei organismen en met een nauwe afhankelijkheid van bodem, klimaat en omgeving. Als boscigenaar voert Natuurmonumenten, gegeven haar doelstelling, op een groot deel van haar terreinen een beheer gericht op natuurlijke bosontwikkeling. Volgens Natuurmonumenten wordt te weinig stilgestaan bij wat het betekent dat er in ons land sprake is van een substantiële achteruitgang van allerlei planten en dieren, waaronder veel aan bos verbonden soorten. Slechte tot zeer slechte milieuoedingsomstandigheden en isolering zijn daar voor een belangrijk deel debet aan. De Vereniging Natuurmonumenten ziet in het Bosbeleidsplan een stap voorwaarts ten opzichte van het Meerjarenplan Bosbouw, doordat er veel meer aandacht voor het bos als ecosysteem is, voor het feit dat bos meer is dan een verzameling bomen en ook

voor de wijze waarop dit ecosysteem duurzaam beheert dient te worden. Bovendien zit er veel minder 'betutteling' in het Bosbeleidsplan, er wordt veel minder afhankelijk gesteld van gedetailleerde regelgeving en er is een realistischere kijk op wat wel en niet van de verschillende bij het bosbeleid betrokken partijen kan worden verwacht. Ook is er meer aandacht voor zaken als samenwerking tussen boscigenaren, geïntegreerd bosbeheer en bosuitbreiding. Bovendien is de heilloze discussie rond het zogenaamde 'open bos' ondertussen op hoofdlijnen bevredigend opgelost.

De kritiek van Natuurmonumenten op het Bosbeleidsplan formeert zich rond twee aspecten: bos als ecosysteem en de milieuproblematiek.

Bos als ecosysteem

De verdienstelijke stap voorwaarts in de richting van een meer ecologisch getinte beschouwing van het bos wordt niet consequent uitgewerkt en omgezet in een stimulerend/sturend en financieel krachtig onderbouwd beleid. Dat is slecht voor de natuurbescherming maar ook voor

andere categorieën van boscigenaren. In het Bosbeleidsplan staat: 'Over het algemeen overtreffen de kosten van bosbeheer de inkomsten uit het bos'. Bos vertegenwoordigt voor een belangrijk deel een waarde die zich niet in puur economische marktwaarde laat uitdrukken. En juist vanwege die waarde zijn we als maatschappij bereid er geld bij te leggen. Het instrumentarium van het Bosbeleidsplan is hier volgens Natuurmonumenten echter onvoldoende op afgestemd.

Milieuproblematiek

De zo noodzakelijke offensieve kader- en grensstellende strategie richting andere departementen om vat te krijgen op de milieuen ruimtelijke problematiek, blijft volgens Natuurmonumenten steunen in goede intenties. Het Bosbeleidsplan stelt terecht dat de milieudoelen in het vigerende beleid niet worden gehaald. Het is verheugend dat in het door de Staatssecretaris aangekondigde overlevingsplan voor bos en natuur gepoogd wordt de effecten binnen de perken te houden als overbrugging naar betere tijden. Maar primair dient de volle aandacht gericht te zijn op het weer in de fles krijgen van de geest van het milieubedrijf.

Het is volgens Natuurmonumenten onontkoombaar dat er aanvullende middelen voor het natuurbeleid in het algemeen en voor het bosbeleid daarbinnen zullen moeten worden gevonden door herschikkingen binnen de totale rijksbegroting. Zichtbaar maken van het belang van het bos voor de samenleving is daarvoor noodzakelijk. Het Bosbeleidsplan zet de uitdagingen voor het bosbeleid goed op papier, maar de bestuurlijke consequenties zijn volgens Natuurmonumenten nog veel te pril.